

Forgó Sándor

Az óravázlat elkészítése a tanítási óra tervezése

A szaktanári tervező munka során az óravázlat-készítés, az óra tudatos átgondolására irányul. Az óravázlat tartalmát és formáját a tanár szakmai tájékozottsága, gyakorlottsága, biztonságérzete szabja meg. Egyetlen igény az óravázlattal szemben az, hogy rendezett, áttekinthető és így használható legyen.¹ Az óravázlat a tanóra való közvetlen felkészülés dokumentuma. Az óra anyaga, időarányai és a feldolgozásra vonatkozó módszertani elképzelések mellett tartalmazhatja még a táblai vázlatot is.

Az óravázlat a kezdő pedagógus számára az óra részletesen kidolgozott forgatókönyvét jelenti. A gyakorló tanár óravázlata viszont az órára való felkészülés rövid, írásos tervdokumentuma. Mivel elkészítése nem kötelező, így tartalmára csak ajánlásokat lehet adni.

Az óravázlat általános szerkezeti felépítése:

- A **fejrész**, Az első rész megnevezi a készítő tanárt, a tantárgyat, az osztályt, az óra helyét a tanmenetben (a tematikus teremben), az óra típusát, az órának a témakörből következő konkrét feladatait.
- Az **óra anyaga**, az óra logikai felépítését tükrözi, feltüntetve az egyes szerkezeti egységek (Motiváció, Korábbi ismeretek, Új ismeretek, Ellenőrzés-visszacsatolás, Összefoglalás) időarányát a módszereket, az alkalmazott eszközöket, szemléltetést, a számonkérés módját és esetleg az órán elhangzó fontosabb kérdéseket is. Kiegészítve ezt a *számítógéppel segített kooperatív tanulási módszerekkel*.²
- **Szemléltetés**: Az óravázlat harmadik (esetleges) része a *táblai vázlat* napjainkban az *interaktív táblai vázlat* feltüntetése, azaz a táblára kerülő szöveg- és ábraanyag terve. Ezt felválthatja a *hálózatalapú tanulás* globális webes eszközparkja³

Az űrlapot kitöltve adja le.

Az óravázlat elkészítése a tanítási óra tervezése	1
Az óravázlat általános szerkezeti felépítése:	1
Óravázlat fejrésze	2
Óravázlat	3
Az óra logikai felépítése (menete) és a tevékenységek (időarány, módszer eszközök, szemléltetés, számonkérés)	4

¹ <http://152.66.135.60/~molnargy/modszertanea3.pdf>

² http://www.sulinet.hu/ikt/docs/17_szakmacsoport/elelmszer/elelmszer_05.html

³ <http://www.crescendo.hu/2009/11/12/halozat-alapu-tanulas-hetparancsolata>

ÚRLAP 1

Szerző neve, Tananyag sorszám, címe

Óravázlat fejrésze

Kérjük a kitöltést a megfelelő TANÓRAI tagozódást követve kitölteni

FEJRÉS	pl
Iskola típusa (alsó, közép, felső, felnőtt)	
Osztály: 1- 12	
Óra helye a tantervben:	
Tantárgy:.....	
Téma, témakör:	
Óra típusa: Új ismeretet feldolgozó, alkalmazó (feladatmegoldó), új ismeretet feldolgozó és rendszerező, ellenőrző (értékelő) és vegyes típusú órák. (Előadás Szeminárium Gyakorlat)	
Előszó/főfogalmak jegyzéke: mégpedig:	
Fejlesztési célok Az ismeretek, ismeretkörök tudása, <u>mégpedig:</u> A képességek, készségek, <u>mégpedig:</u> Az attitűdök, viselkedésbeli jellemzők, <u>mégpedig:</u>	
Módszerek Egyéni megfigyelés, szövegfeldolgozás, csoportos megbeszélés, csoportmunka. tanári magyarázat, frontális munka A számítógéppel segített kooperatív tanulási módszerek: projekt- probléma- és felfedező alapú tanulás, tudományos vizsgálódás	
Hálózatalapú konnektivista tanulási módszerek <ul style="list-style-type: none"> * közösségi terek használata (open source) * közösségi tartalomfejlesztés (wiki, blog, link és média) * fogalomtérképek (mind master....egyéb kognitív) * tartalom aggregálás (iGoogle, Opera, Firefox) * reflexió (interaktív nem passzív) * tanári inspiráció (aura, mágus) hálózat alapú mintázat felismerése (hálózatszervezés), tartalommegosztás, aktivitás-kreativitás, alkotás a tevékenységorientált foglalkozásformák, tanári inspiráció.	
Hagyományos források: Tankönyv, munkafüzet	
Digitális források: SDT: frontális, egyéni vs csoportmunka, projekt-foglalkozás, differenciált osztálymunka (tehetséggondozásra, felzárkóztatás).	
Tantermi eszközök: Szemléltetés, beszéd, szöveg, kép, illusztráció, (interaktív) táblázatok, animáció, mozgókép, Interaktív feladat, PPT diák, offline multimédia, Interaktív tábla (pl.: CleverTouch aktív tábla, Cleverpad tanulói táblák)	
Hálózati eszköz online multimédia, hálózati eszközök (Blog, Wiki, ...)	
Tanulói szemléltető eszközök: tankönyv, munkalapok, hagyományos eszközök, elektronikus eszközök (szoftverek, oktató- és szemléltető programok, interaktív eszközök; videofilmek, DVD-k, animációk, klipek, hanganyagok, interaktív tábla HÁLÓZATI eszközök stb.) Tanári szemléltetőeszközök: (Tárgyak, transzparenszek, fóliák, számítógépes bemutatók, szemléltető ábrák)	
Felhasznált irodalom	

ÚRLAP 2.

Szerző neve, Tananyag sorszáma, címe

Óravázlat

Eszközök: Tartalom		Az órai tevékenység		
Gondolatmenet, részfeladat	Adat, név, fogalom, jelenség	Eszközei	Módszerei, tevékenységi formái	Megjegyzés
Hagyományos óra		Fogalomkártyák, táblázat, ragasztó, drag'n drop feladat a táblán. Animált PPT, kép, aktív tábla, Nyomatott szöveg tanulónként, adatgyűjtő táblázat csoportonként,	Tanári magyarázat Frontális munka Csoportmunka Egyéni munka	
Digitális tananyag			1.diferenciált csoportmunka 2.egyéni munka 3.egyenre szabott 4.frontális osztálymunka 5.kooperatív csoportmunka 6.projekt 7.egyenre szabott	Módszertani ellenőrzésmód 1. Formatív felmérés 2. Írásbeli számonkérés 3. Kiselőadás 4. Projekt munka 5. Szóbeli számonkérés 6.Szummatív felmérés
I. Motiváció				
II. Korábbi ismeretek Aktivizálása <ul style="list-style-type: none"> • Részellenőrzés, • visszacsatolás 				
III. Új ismeretek feldolgozása <ul style="list-style-type: none"> • Célkitűzés, problémafelvetés • Ellenőrzés, visszacsatolás 				
IV. Összefoglalás				
V. Értékelés				

Az óra logikai felépítése (menete) és a tevékenységek (időarány, módszer eszközök, szemléltetés, számonkérés)

1. Motiváció megteremtése

Tanulóinkat, érzelmi, értelmi oldalról rá kell hangolnunk az órára. Több lehetőség áll rendelkezésünkre, /tanári előadás, video, hangbejátszás, játék, stb/ Hogy milyen eszközt használunk az tőlünk, és csoportunk összetételétől egyaránt függ, de a tábla lehetőségei ebben a szakaszban is jól kihasználhatók. Ebben a szakaszban sor kerülhet előzetes ismeretek aktivizálására is.

2. Korábbi ismeretek aktivizálása

Ebben a szakaszban mérjük fel, ismerjük meg, de egyben aktivizáljuk is tanulóink előzetes ismereteit. Ezekre az ismeretekre támaszkodhatunk, de az is fontos, hogy elkerülhetjük azoknak az ismereteknek a felesleges ismételtetését, amelyek már léteznek. Gondoskodhatunk ugyanakkor ezek bővítéséről.

Példa:

Kiből lettek a földesurak? Rendszerező táblázat első részének kitöltése. A feudális társadalom uralkodó osztályáról tanultak felelevenítése. /Mivel az óra új ismereteit közvetlenül megelőző ismeretekről van szó, ellenőrzésként is funkcionál a szakasz a tanár számára./

3. Új ismeretek feldolgozása

Ebben a szakaszban kap szerepet kiemelten a tanári magyarázat, azonban a tábla lehetőséget teremt arra, hogy a száraz monologizálás helyett a magyarázat valóban „csak” magyarázat legyen. Előtérbe kerül a tanuló aktív ismeretszerzése, a tanár a legszükségesebb, és kiegészítő ismereteket biztosítja.

4. Ellenőrzés, visszacsatolás

Az új ismeretek feldolgozása során az összefüggő gondolategységeket érdemes egyfajta részellenőrzéssel lezárni. Ekkor információkat szerezhethetünk az eddigi munkánk hatékonyságáról, és szükség esetén képesek leszünk azonnali korrekcióra is. Az aktív tábla lehetőséget nyújt az azonnali ellenőrzésre, visszacsatolásra, úgy, hogy mindkét fél számára fontos információkat nyújt, és lehetővé teszi a pontosítást, illetve a megerősítést.

5. Összefoglalás, összegzés, a konklúzió levonása

Ha az órai összefoglalást funkcionális vázlat felépítésével tervezzük, itt újra lehet szerepe az aktív táblának. Építsük fel a vázlatot közösen! („fogd és vidd”) Ezzel a lehetőséggel azonban óvatosan kell bánnunk, mert a tanulók mozgatása miatt időigényes tevékenységről van szó. Vagy tervezzük úgy, hogy a feladat közös megoldására legyen időnk, vagy – ha ez nem megy –, inkább adjuk készen a vázlatot, és ez alapján beszéljük meg a tanultakat, építsünk fel egy gondolatmenetet. Semmi sem rosszabb – ezt talán tapasztaltuk –, mint egy be nem fejezett rendszerezés.

Fejlesztési célok:

1. alkalmazkodás
2. diszpozíciós képességek fejlesztése
3. emlékezet
4. észlelés
5. feladatmegoldó
6. figyelem
7. gondolkodási képességek fejlesztése
8. gondolkodási műveletek
9. grammatikai képességek fejlesztése
10. helyesírási képesség
11. irányított tanulás
12. írásképeség
13. képzelet
14. kommunikációs képességek fejlesztése
15. konfliktuskezelés
16. logikai gondolkodás
17. non-verbális
18. önálló tanulás
19. önellenőrzés
20. önmotiválás
21. problémamegoldó
22. szociális képességek fejlesztése
23. tanulási önismeret
24. tanulási önszabályozási képességek
25. verbális

Módszerek

1. beszámoltatás
2. beszélgetés-vita
3. csoportjáték
4. csoportos
5. demonstráció
6. egyéni
7. elemzés
8. ellenőrzés-önellenőrzés
9. értelmezés
10. érvelés
11. feleltetés
12. gyakorlás
13. gyűjtőmunka
14. írásos
15. játék
16. kérdve kifejtés
17. készségfejlesztő játék
18. kikérdezés
19. kiselőadás
20. komplex művészi értékű megnyilvánulás
21. kutatómunka-megfigyelés
22. mimetikus játék
23. mimetizálás-dramatizálás
24. önálló hipotézisalkotás
25. páros

26. produktív szövegalkotás írásban és szóban
27. referátum
28. rendezvényeken
29. számolásos
30. szerepjáték
31. szereplés
32. színjáték
33. szituációs gyakorlat
34. szöveges
35. ári ell.
- 36.** utánozó játék
- 37.** véleménykifejtés versenyeken

Szemléltetés:

Tanulói eszközök: tankönyv, munkalapok, hagyományos eszközök, elektronikus eszközök (szoftverek, oktató- és szemléltető programok, interaktív eszközök; videofilmek, DVD-k, animációk, klipek, hanganyagok, interaktív tábla HÁLÓZATI eszközök stb.)

A pedagógusok számára készült szemléltetőeszközök: (Fóliák, számítógépes bemutatók, szemléltető ábrák, transzparenszek)